

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Urząd Marszałkowski
Województwa Zachodniopomorskiego

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Wytyczne w zakresie opracowania Lokalnych Programów Rewitalizacji

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 - 2013

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Podstawa prawna	3
I. Akty prawne wspólnotowe.....	3
II. Akty prawne krajowe	4
3. Definicje	6
4. Opis działań/poddziałań RPO WZ	9
4.1. System dotacyjny.....	9
4.2 Inicjatywa JESSICA	11
4.3 Typy projektów	12
4.4 Typy Wnioskodawców	15
4.5 Alokacja finansowa.....	16
5. Pomoc publiczna.....	17
6. Metodologia tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	18
6.1 Cele LPR.....	19
6.2 Zakres LPR	19
I. Diagnoza i charakterystyka obecnej sytuacji w gminie.....	19
Analiza sytuacji społeczno - gospodarczej	19
II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno- społeczno-gospodarczego gminy i regionu	24
III. Założenia programu rewitalizacji.....	24
Wyznaczenie obszarów kryzysowych	24
Wyznaczenie obszarów wsparcia mieszkalnictwa	25
Wyznaczenie obszarów powojaskowych i przemysłowych	26
Wyznaczenie obszarów popegeerowskich.....	27
IV. Planowane działania na obszarze zdegradowanym.....	27
V. Plan finansowy realizacji programu rewitalizacji	28
VI. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej.....	28
VII. Konsultacje społeczne.....	29
VIII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko	29
7. Podsumowanie	30
Załącznik nr 1 Przykładowa tabela – analiza sytuacji społeczno - gospodarczej	33
Załącznik nr 2 Matryca logiczna	34

1. Wstęp

Niniejsze wytyczne określają zakres Lokalnych Programów Rewitalizacji, stanowiących podstawę do uzyskania wsparcia w ramach Działania 5.5 Rewitalizacja oraz Działania 6.6 Rewitalizacja na obszarze metropolitalnym Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013.

Celem obu tych działań jest pobudzenie gospodarcze oraz społeczne obszarów zdegradowanych, poprzez tworzenie kompleksowych projektów rewitalizacyjnych wspieranych przez dotację oraz instrumenty inżynierii finansowej w ramach Inicjatywy JESSICA.

W perspektywie 2007-2013 możliwe jest finansowanie wielu różnych działań objętych programami rewitalizacji, np. w sferze infrastruktury, renowacji zabudowy mieszkaniowej, poprawy stanu środowiska, bezpieczeństwa publicznego, edukacji obywatelskiej i szkoleń, wspierania sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz otoczenia biznesu, rozwoju instytucji obywatelskich, opieki socjalnej i przeciwdziałania wykluczeniom, rozwoju turystyki.

Celem rewitalizacji jest poprawa jakości życia mieszkańców **wyznaczonego** obszaru zdegradowanego, ożywienie gospodarcze, przywrócenie ładu przestrzennego, poprawa stanu środowiska naturalnego, adaptacja nowych funkcji do istniejących potrzeb, czy wreszcie odbudowa więzi społecznych na danym obszarze. Jest to wieloletni, wieloetapowy i wielopoziomowy proces naprawczy, który ma odwrócić negatywne trendy i przyczynić się do rozwoju całego miasta/gminy i ich otoczenia. Jest to narzędzie przyczyniające się do realizacji najważniejszych celów miasta/gminy. Proces rewitalizacji powinien odbywać się przy udziale partnerów lokalnych z sektora państwowego jak i prywatnego (komercyjnego i niekomercyjnego). Ze względu na ten kompleksowy charakter, „niewłaściwym jest więc mówienie o „rewitalizacji” jednego budynku, czy «rewitalizacji» placu miejskiego, jeśli te działania dotyczą jedynie modernizacji budynków, czy rewaloryzacji zabytków”¹.

2. Podstawa prawna

I. Akty prawne wspólnotowe

1. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) 1260/1999, zmienione Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1341/2008 z dnia 18 grudnia 2008 r.,

---

¹ K. Skalski, *Rewitalizacja obszarów starej zabudowy w miastach*, MPS s.l.

2. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) 1783/1999,
3. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
4. Wytyczne w sprawie krajowej pomocy regionalnej na lata 2007 - 2013 (2006/C 54/08),
5. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych).

II. Akty prawne krajowe

1. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2009 r. Nr 84 poz. 712),
2. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 223, poz. 1655 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 r. Nr 249, poz. 2104 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2004 r. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2001 r. Nr 115 poz. 1229, z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 1994 Nr 89 poz. 414 z późn. zm.),
9. Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694, z późn. zm.),
10. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2004 r. Nr 54, poz. 535, z późn. zm.),
11. Ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2003 r. Nr 80 poz. 717 z późn. zm.),

12. Ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261 poz. 2603 z późn. zm),
  13. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 nr 31 poz. 266),
  14. Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych (Dz. U. z 2004 r. Nr 150, poz. 1579),
  15. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 11 października 2007 r. w sprawie udzielania regionalnej pomocy inwestycyjnej w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. z 2007 r. Nr 193, poz. 1399, z późn. zm.),
  16. Rozporządzenie Rady Ministrów dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko zmienione rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 maja 2005 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 257, poz. 2573, z późn. zm.),
  17. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 7 września 2007 r. w sprawie wydatków związanych z realizacją programów operacyjnych (Dz. U. 2007 r. Nr 175 poz. 1232 z późn. zm.).
- Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 13 sierpnia 2008 r. w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa.
  - Projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 8 sierpnia 2008 r. w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych.
  - Projekt rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego – JESSICA.

  - Regionalny program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 (RPO WZ).
  - Uszczegółowienie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 (Uszczegółowienie RPO WZ).

W przypadku zmian w powyższych aktach prawnych lub innych, istotnych dla zapisów Wytycznych, niniejszy dokument także ulegać będzie zmianom.

3. Definicje

Beneficjent – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, realizująca projekty finansowane z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

Gospodarstwo domowe o niskich dochodach – gospodarstwo domowe, które zgodnie z uchwałą rady gminy podjętą na podstawie Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, spełnia kryteria dochodowe uprawniające do najmu lokalu socjalnego.

Instytucja Zarządzająca (IZ) – w przypadku Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 jest to Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, odpowiedzialny za przygotowanie i realizację programu operacyjnego.

Lokalny Program Rewitalizacji – oznacza opracowany, przyjęty i koordynowany przez samorząd lokalny **wieloletni program działań** w sferze przestrzeni, urzędzeń technicznych, społeczeństwa i gospodarki, zmierzający do wyprowadzenia danego obszaru z sytuacji kryzysowej oraz stworzenia warunków do jego dalszego rozwoju. Lokalny Program Rewitalizacji nie powinien być tworzony jedynie na potrzeby RPO WZ.

Obszar zdegradowany – obszar spełniający kryteria dla przynajmniej jednego z niżej zdefiniowanych obszarów tj. obszaru kryzysowego, obszaru wsparcia mieszkalnictwa, obszaru poprzemysłowego, powojkowego oraz popegeerowskiego.

Obszar kryzysowy – obszar wyznaczony na podstawie analizy sytuacji społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej, na którym stwierdzono nasilenie zjawisk negatywnych wyższe niż średnia gminy/miejscowości. Wyznaczenie średniej dla gminy/miejscowości powinno nastąpić zgodnie z metodologią przeprowadzenia analizy sytuacji społeczno – gospodarczej (rozdział 6.2 Wytycznych).

Obszar wsparcia mieszkalnictwa – obszar spełniający kryteria określone w Wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa.

Obszar poprzemysłowy – obszar, na którym odbywała się produkcja przemysłowa lub działalność usługowa związana z przemysłem, nieużytkowany lub nie w pełni wykorzystany, pierwotnie przeznaczony pod działalność gospodarczą. Można wyróżnić trzy typy terenów poprzemysłowych: typ I – teren, który był przeznaczony na proces produkcyjny, typ II - tereny funkcji towarzyszących

przemysłowi np. transport, ośrodki administracyjne i badawcze, biura projektów, ujęcia wody i inne;
typ III - tereny oddziaływania przemysłu np. zanieczyszczenie.

Obszar poprzemysłowy to obszar, na którym występuje:

- zagrożenie środowiska, czyli wszystkie czynniki wpływające ujemnie na środowisko: zanieczyszczenie lub skażenie gleby lub ziemi, stopień ryzyka środowiskowego lub zdrowotnego – będące następstwem działań przemysłowych lub

- stan infrastruktury technicznej i budynków poprzemysłowych wykazuje duży stopień degradacji, występują zagrożenia zawaleniem, zagrożenia ekologiczne.

Obszar poprzemysłowy, na którym będą realizowane projekty objęte zasadami pomocy publicznej współfinansowane ze środków RPO WZ musi spełniać co najmniej jedno kryterium określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 ².

Obszar popegeerowski – obszar wiejski, obszar o niskotowarowym, rozdrobnionym rolnictwie, oddalony od centrów miejskich, obszar ze słabo rozwiniętą pozarolniczą działalnością gospodarczą. Obszar powstały w skutek likwidacji rolnictwa państwowego charakteryzujący się degradacją społeczno-ekonomiczną i przestrzenną oraz zachwianą sytuacją bytową ludności. Głównymi cechami obszaru popegeerowskiego są: utrzymujące się długotrwałe bezrobocie, niskie dochody, w których znaczny udział stanowi pomoc socjalna, niski poziom wykształcenia ludności oraz patologie społeczne.

Cechy diagnostyczne obszaru popegeerowskiego to:

1. Stopa bezrobocia, liczona jako iloraz liczby bezrobotnych do liczby aktywnych zawodowo, wyrażany w odsetkach;
2. Wskaźnik zatrudnienia, stanowiący odsetek osób pracujących w ogólnej licznie osób w wieku produkcyjnym;
3. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym, w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym;
4. Odsetek osób z wykształceniem średnim i wyższym, w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym;
5. Odsetek ludności wiejskiej utrzymującej się z niezarobkowego źródła utrzymania;
6. Odsetek osób pozostających na utrzymaniu przez osoby mające niezarobkowe źródło utrzymania;
7. Dynamika zmian odsetka mężczyzn utrzymywanych przez osoby mające niezarobkowe źródło utrzymania.

Obszar powojkowy – obszar, zajmowany lub eksploatowany przez armię do celów logistycznych, kwaterunkowych lub poligonowych w XX/XXI wieku, obecnie nieużytkowany lub nie w pełni wykorzystany. Obszar ten nie pozostaje w zasobach Agencji Mienia Wojskowego ani żadnej innej instytucji zarządzającej terenami wojskowymi.

---

² Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz.U. UE L z dnia 27 grudnia 2006 r.) z późn. zm. – zwane dalej rozporządzeniem 1828/2006

Obszar powojсковy, na którym planowane są do realizacji projekty objęte zasadami pomocy publicznej współfinansowane ze środków RPO WZ musi spełniać co najmniej jedno kryterium określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006.

Osoba o szczególnych potrzebach – osoba, która ze względu na trudną sytuację życiową wymaga wsparcia w codziennym życiu, w szczególności z powodu:

1. bezdomności,
2. długotrwałej lub ciężkiej choroby,
3. niepełnosprawności,
4. sieroctwa,
5. bezrobocia,
6. przemocy w rodzinie.

Pomoc publiczna – każde wsparcie finansowe spełniające wszystkie kryteria, o których mowa w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Projekt Zintegrowany (PZ) – sekwencja powiązanych ze sobą działań mających na celu wyprowadzenie danego obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. PZ powinien składać się z podprojektów infrastrukturalnych i nieinfrastrukturalnych realizowanych przez gminę oraz innych partnerów procesu rewitalizacji, finansowanych ze środków własnych oraz dostępnych środków pomocowych, w tym z RPO WZ.

Podprojekt – przedsięwzięcie infrastrukturalne lub nieinfrastrukturalne będące częścią działań zaplanowanych/realizowanych w ramach Projektu Zintegrowanego. Podprojekty będą mogły korzystać m.in. ze wsparcia środków RPO WZ (poddziałania 5.5.1 i 6.6.1) na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie, zawieranej między Beneficjentem a instytucją zarządzającą (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju).

Rewitalizacja – kompleksowy, skoordynowany, wieloletni, prowadzony na obszarze zdegradowanym proces przemian przestrzennych, technicznych, społecznych i ekonomicznych, inicjowany przez jednostkę samorządu terytorialnego w celu wyprowadzenia tego obszaru ze stanu kryzysowego, w szczególności poprzez nadanie mu nowej jakości funkcjonalnej i stworzenie warunków do jego rozwoju, w oparciu o charakterystyczne uwarunkowania endogeniczne.

Szczeciński Obszar Metropolitalny – Szczeciński Obszar Metropolitalny został powołany decyzją Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr XXVIII/332/06 z dnia 27 marca 2006 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego. W skład Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) wchodzi miasta Szczecin i Stargard Szczeciński oraz 9 gmin (Goleniów, Gryfino, Stare Czarnowo, Police, Dobra, Kołbaskowo, Kobyłanka, Stargard Szczeciński oraz Nowe Warpno), które zajmują obszar 1.788 km².

Wnioskodawca – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, ubiegająca się o wsparcie (składająca wniosek o dofinansowanie projektu).

Zasada empowerment – udział grup, których dotyczą problemy społeczne, w działaniach i decyzjach podejmowanych w ramach realizowanych na ich rzecz projektów. Zasada ta ma na celu zaangażowanie i podniesienie rzeczywistej zdolności tych grup do wpływania na sprawy, które ich dotyczą i zwiększenia w ten sposób efektywności projektów.

4. Opis działań/poddziałań RPO WZ

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 zostały przeznaczone środki na wpieranie procesów rewitalizacyjnych. Zgodnie z Uszczegółowieniem RPO WZ pomoc będzie udzielana w ramach dwóch osi priorytetowych:

Oś 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja

Działanie 5.5 Rewitalizacja:

- Poddziałanie 5.5.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych,
- Poddziałanie 5.5.2 Inicjatywa JESSICA.

Oś 6. Rozwój Funkcji Metropolitalnych

Działanie 6.6 Rewitalizacja na obszarze metropolitalnym:

- Poddziałanie 6.6.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na obszarze metropolitalnym,
- Poddziałanie 6.6.2 Inicjatywa JESSICA na obszarze metropolitalnym.

Wsparcie będzie udzielane w systemie dotacyjnym oraz za pomocą instrumentów inżynierii finansowej w ramach Inicjatywy JESSICA.

4.1. System dotacyjny

System dotacyjny przewiduje dwuetapowy wybór przedsięwzięć z zakresu rewitalizacji. Pierwszym etapem będzie wybór w drodze konkursu Lokalnych Programów Rewitalizacji (LPR), przygotowanych przez jednostki samorządu terytorialnego z Województwa Zachodniopomorskiego. Drugi etap będzie obejmował wybór w procedurze konkursowej podprojektów wchodzących w zakres Projektów Zintegrowanych w wybranych wcześniej LPR.

Etap I – konkurs na Lokalne Programy Rewitalizacji

Na podstawie niniejszych Wytycznych każda jednostka samorządu terytorialnego, zainteresowana uzyskaniem wsparcia na projekty rewitalizacyjne w ramach RPO WZ (dotacje oraz Inicjatywa JESSICA) zobowiązana jest przygotować Lokalny Program Rewitalizacji.

Zgłoszone, w ramach ogłoszonego przez Instytucję Zarządzającą RPO WZ konkursu, LPR zostaną poddane ocenie formalnej oraz merytorycznej. Ocena formalna dokonana zostanie przez pracowników Wydziału Wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego (WWRPO) pod kątem spełniania kryteriów formalnych. tj.:

- Złożenie LPR we właściwej instytucji,
- Złożenie LPR w terminie wskazanym przez instytucję odpowiedzialną za nabór projektów,
- Złożenie dokumentacji aplikacyjnej w odpowiedzi na właściwe ogłoszenie o konkursie,
- Poprawność i kompletność złożonej dokumentacji.

Wszystkie LPR zweryfikowane pozytywnie podczas oceny formalnej zostają przekazane pod obrady ekspertów, którzy zweryfikują złożone LPR pod kątem spełniania kryteriów dopuszczających oraz punktowanych. Kryteria dopuszczające są obligatoryjne i niespełnienie choćby jednego z nich powoduje odrzucenie LPR. Spełnienie każdego kryterium punktowanego nie jest konieczne, jednakże aby LPR uzyskał rekomendację musi uzyskać minimum 60% punktów.

Projekt kryteriów stanowi oddzielny dokument, który będzie podlegać zatwierdzeniu przez Zachodniopomorski Komitet Monitorujący.

Termin składania LPR w ramach powyższego konkursu upływa zgodnie z harmonogramem zawartym na stronie www.rpo.wzp.pl

W uzasadnionych przypadkach niezłożenia przez JST w wyznaczonym terminie LPR a zainteresowanych uzyskaniem wsparcia w ramach Inicjatywy JESSICA, będzie możliwość złożenia przedmiotowego LPR bezpośrednio do WZRPO Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie w późniejszym terminie.

Na podstawie przeprowadzonej oceny wybrane zostaną programy rewitalizacji, w ramach których będą mogły być realizowane projekty dofinansowane ze środków Poddziałania 5.5.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz Poddziałania 6.6.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na obszarze metropolitalnym.

Najwyżej ocenione Lokalne Programy Rewitalizacji w ramach Poddziałania 5.5.1 oraz Poddziałania 6.6.1 uzyskają zwrot poniesionych wydatków na przygotowanie przedmiotowego dokumentu zgodnie z zasadami kwalifikowalności określonymi w Uszczegółowieniu RPO WZ. W przypadku, gdy przygotowaniem LPR zajmowali się pracownicy Wnioskodawcy, jako wydatki kwalifikowane mogą być uznane m.in. koszty osobowe.

Maksymalny poziom dofinansowania dla najlepszych LPR wynosi 100%.

Maksymalna wartość dofinansowania wynosi 50 tys. PLN.

Alokacja przeznaczona na LPR w ramach Poddziałania 5.5.1 wynosi 200 tys. zł.

Alokacja przeznaczona na LPR w ramach Poddziałania 6.6.1 wynosi 100 tys. zł.

Etap II – Konkurs na podprojekty

O dofinansowanie ze środków RPO WZ Poddziałania 5.5.1 oraz 6.6.1 ubiegać się będą mogli tylko i wyłącznie te podprojekty, które wchodzą w zakres Projektów Zintegrowanych zaplanowanych w ramach wybranych w pierwszym etapie Lokalnych Programów Rewitalizacji. Tryb wyboru podprojektów do dofinansowania będzie tożsamy z innymi konkursami ogłaszanymi w ramach RPO WZ. Podprojekty będą musiały posiadać pełną dokumentację aplikacyjną (wniosek wraz z załącznikami), której zakres zostanie określony w dokumentacji konkursowej zamieszczonej na stronie www.rpo.wzp.pl w dniu ogłoszenia konkursu na podprojekty. Podprojekty zostaną poddane ocenie formalnej oraz merytorycznej. Ocena formalna dokonana zostanie przez pracowników WWRPO pod kątem spełniania kryteriów formalnych.

Podprojekty ocenione pozytywnie pod względem formalnym zostaną przekazane pod obrady Komisji Oceniającej Projekty. Do dofinansowania wybrane będą podprojekty, które uzyskają najwyższą ocenę. Eksperti w ramach KOP ocenią zgodność podprojektów z kryteriami zatwierdzonymi przez Zachodniopomorski Komitet Monitorujący.

4.2 Inicjatywa JESSICA

W ramach poddziałań 5.5.2 oraz 6.6.2 RPO WZ zostanie wdrożona Inicjatywa JESSICA. Instytucja Zarządzająca przekazała część alokacji przeznaczonej na działania rewitalizacyjne do Funduszu Powierniczego JESSICA zarządzanego przez Europejski Bank Inwestycyjny. Środki te, zainwestowane zostaną w Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM) tworzone przez lokalnych operatorów procesu rewitalizacji. Wsparcie udzielane w ramach Inicjatywy JESSICA będzie miało charakter zwrotny (pożyczki, wejścia kapitałowe).

Menadżer Funduszu Powierniczego JESSICA (EBI) przygotuje Wytyczne do wyboru FROM'ów, na podstawie których zostanie wyłoniony jeden lub kilka Funduszy Rozwoju Obszarów Miejskich w województwie zachodniopomorskim.

Należy pamiętać, iż przedsięwzięcia wspierane w ramach Inicjatywy JESSICA będą musiały być ujęte w Lokalnych Programach Rewitalizacji oraz przyczyniać się do realizacji celów procesu rewitalizacji na wyznaczonych obszarach zdegradowanych.

Uwaga!

Każda jednostka samorządu terytorialnego, zainteresowana uzyskaniem wsparcia w ramach RPO WZ (dotacje oraz **Inicjatywa JESSICA**) zobowiązana jest przygotować Lokalny Program Rewitalizacji.

Aby uzyskać wsparcie w ramach **Inicjatywy JESSICA** jednostka samorządu terytorialnego musi posiadać LPR zgodny z niniejszymi wytycznymi, który został złożony w ramach systemu dotacyjnego Etap I – konkurs na Lokalne Programy Rewitalizacji oraz przeszedł pozytywnie ocenę formalną i spełnia kryteria dopuszczające.

4.3 Typy projektów

System dotacyjny:

W ramach poddziałania **5.5.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych** o dofinansowanie mogą ubiegać się przedsięwzięcia będące elementami Projektów Zintegrowanych wynikających z Lokalnych Programów Rewitalizacji wybranych w I etapie – konkurs na LPR. Mogą to być podprojekty realizowane na obszarach miejskich, wiejskich, poprzemysłowych, popegeerowskich i powojaskowych zlokalizowane poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym:

- a) budowa, przebudowa lub renowacja infrastruktury znajdującej się na obszarze zdegradowanym;
- b) budowa, przebudowa lub modernizacja infrastruktury technicznej znajdującej się na obszarze zdegradowanym w szczególności przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych lub telekomunikacyjnych;
- c) prace konserwatorskie i restauratorskie w rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003 Nr 162, poz. 1568);
- d) zakup i instalacja urządzeń poprawiających bezpieczeństwo na obszarze zdegradowanym;
- e) renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- f) udostępnienie nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrej jakości poprzez renowację i zmianę wykorzystania istniejących budynków stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych.

Udostępnianie nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrej jakości poprzez renowację i zmianę wykorzystania istniejących budynków

– oznacza renowację i zmianę wykorzystania budynku niemieszkalnego w celu utworzenia budynku mieszkalnego, w którym lokale mieszkalne będą wynajmowane osobom uprawnionym zgodnie z uchwałą rady gminy do najmu lokali socjalnych lub osobom o szczególnych potrzebach. Budynek socjalny powinien spełniać warunki użytkowe zgodne z przeznaczeniem obiektu, w szczególności w zakresie:

- zaopatrzenia w wodę i energię elektryczną oraz, odpowiednio do potrzeb, w energię cieplną i paliwa, przy założeniu efektywnego wykorzystania tych czynników,

- usuwania ścieków, wody opadowej i odpadów.

Budynek powinien być dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Utworzone w ramach budynku socjalnego lokale służące zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych powinny być wyposażone co najmniej w:

- instalację elektryczną,
- instalację wodno – kanalizacyjną,
- centralne ogrzewanie,
- pomieszczenie higieniczno – sanitarne.

W przypadku, gdy w ramach budynku socjalnego powstanie więcej niż jeden lokal mieszkalny, co najmniej jeden z lokali powinien być przystosowany do zamieszkania osoby niepełnosprawnej.

Inwestycje mieszkaniowe mogą być realizowane wyłącznie na obszarze wsparcia mieszkalnictwa spełniającym kryteria określone w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa.

Projekty z zakresu mieszkalnictwa muszą być spójne z art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

W ramach poddziałania **6.6.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na obszarze metropolitalnym** o dofinansowanie mogą ubiegać się inwestycje będące elementami projektów zintegrowanych wynikających z Lokalnych Programów Rewitalizacji wybranych w I etapie – konkurs na LPR. Mogą to być podprojekty realizowane na obszarach miejskich, wiejskich, przemysłowych, popegeerowskich i powojkowych zlokalizowane na obszarze metropolitalnym:

- a) budowa, przebudowa lub renowacja infrastruktury znajdującej się na obszarze zdegradowanym;
- b) budowa, przebudowa lub modernizacja infrastruktury technicznej znajdującej się na obszarze zdegradowanym w szczególności przewodów lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych lub telekomunikacyjnych;
- c) prace konserwatorskie i restauratorskie w rozumieniu ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568);
- d) zakup i instalacja urządzeń poprawiających bezpieczeństwo na obszarze zdegradowanym;
- e) renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych;
- f) udostępnienie nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrej jakości poprzez renowację i zmianę wykorzystania istniejących budynków stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych

Udostępnianie nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrej jakości poprzez renowację i zmianę wykorzystania istniejących budynków – oznacza renowację i zmianę

wykorzystania budynku niemieszkalnego w celu utworzenia budynku mieszkalnego, w którym lokale mieszkalne będą wynajmowane osobom uprawnionym zgodnie z uchwałą rady gminy do najmu lokali socjalnych lub osobom o szczególnych potrzebach. Budynek socjalny powinien spełniać warunki użytkowe zgodne z przeznaczeniem obiektu, w szczególności w zakresie:

- zaopatrzenia w wodę i energię elektryczną oraz, odpowiednio do potrzeb, w energię cieplną i paliwa, przy założeniu efektywnego wykorzystania tych czynników,
- usuwania ścieków, wody opadowej i odpadów.

Budynek powinien być dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Utworzone w ramach budynku socjalnego lokale służące zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych powinny być wyposażone co najmniej w:

- instalację elektryczną,
- instalację wodno – kanalizacyjną,
- centralne ogrzewanie,
- pomieszczenie higieniczno – sanitarne.

W przypadku, gdy w ramach budynku socjalnego powstanie więcej niż jeden lokal mieszkalny, co najmniej jeden z lokali powinien być przystosowany do zamieszkania osoby niepełnosprawnej.

Inwestycje w obszarze mieszkalnictwa mogą być realizowane wyłącznie na obszarze wsparcia mieszkalnictwa spełniającym kryteria określone w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa.

Projekty z zakresu mieszkalnictwa muszą być spójne z art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

Inicjatywa JESSICA:

W ramach poddziałania **5.5.2 Inicjatywa JESSICA** o wsparcie będą mogły się ubiegać projekty z zakresu rewitalizacji w miastach poza obszarem metropolitalnym wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji, które przyczyniać się będą do realizacji celów procesu rewitalizacji na wyznaczonych obszarach zdegradowanych. W przypadku Inicjatywy JESSICA szczegółowe informacje na temat typów projektów zostaną przedstawione przez Menadżera Funduszu Powierniczego JESSICA bądź Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich.

W ramach poddziałania **6.6.2 Inicjatywa JESSICA na obszarze metropolitalnym** o wsparcie będą mogły się ubiegać projekty z zakresu rewitalizacji w miastach na obszarze metropolitalnym wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji, które przyczyniać się będą do realizacji celów procesu rewitalizacji na wyznaczonych obszarach zdegradowanych. W przypadku Inicjatywy JESSICA

szczegółowe informacje na temat typów projektów zostaną przedstawione przez Menadżera Funduszu Powierniczego JESSICA bądź Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich.

Poniżej przykładowa lista projektów możliwych do realizacji:

- Regeneracja obszarów powojennych i przemysłowych (na przykład do celów mieszkaniowych, edukacyjnych, rozrywkowych, sportowych czy kulturalnych);
- Projekty regeneracji miejskiej, na przykład inwestycje w zdegradowane i ubogie dzielnice miast;
- Zagospodarowanie nieużytków przemysłowych, w tym czyszczenie i dekontaminację terenów;
- Inwestycje w instytucje wspierania biznesu na obszarach miejskich;
- Inne projekty miejskie.

4.4 Typy Wnioskodawców

W ramach Poddziałiań 5.5.1 oraz 6.6.1 uprawnionymi Wnioskodawcami są:

a) Konkurs na Lokalne Programy Rewitalizacji:

- Gminy i miasta na prawach powiatu.

b) Ścieżka konkursowa podprojektów:

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Jednostki organizacyjne JST;
- Organy administracji rządowej;
- Organizacje pozarządowe;
- Jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe);
- Instytucje kultury;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS;
- Przedsiębiorcy;
- Spółki prawa handlowego nie działające w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczające zyski na cele statutowe, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- Partnerstwa działające na podstawie ustawy o Partnerstwie publiczno – prywatnym, utworzone przez wyżej wymienione podmioty;
- Partnerstwa wyżej wymienionych podmiotów.

W ramach Poddziałiań 5.5.2 oraz 6.6.2 (Inicjatywa JESSICA) uprawnionymi Wnioskodawcami są:

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- Jednostki organizacyjne JST, posiadające osobowość prawną;
- Organy administracji rządowej;
- Organizacje pozarządowe;

- Jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe), posiadające osobowość prawną;
- Szkoły wyższe;
- Jednostki naukowe;
- Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych;
- Instytucje kultury;
- Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS;
- Przedsiębiorcy;
- Spółki prawa handlowego nie działające w celu osiągnięcia zysku lub przeznaczające zyski na cele statutowe, w których większość udziałów lub akcji posiadają jednostki samorządu terytorialnego lub ich związki, porozumienia i stowarzyszenia;
- Porozumienia wyżej wymienionych podmiotów;
- Partnerstwa działające na podstawie ustawy o Partnerstwie publiczno – prywatnym, utworzone przez wyżej wymienione podmioty.

4.5 Alokacja finansowa

Kwoty w euro.

Działanie 5.5 Rewitalizacja					
<i>Poddziałanie 5.5.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych</i>					
	EFRR	budżet państwa	budżet JST	wkład prywatny	SUMA RPO WZ
kategoria 61	7 371 816	1 300 908	6 504 543	2 168 181	17 345 448
kategoria 78	3 774 600	666 107	3 330 530	1 110 176	8 881 413
	11 146 416	1 967 015	9 835 073	3 278 358	26 226 861
Działanie 5.5 Rewitalizacja					
<i>Poddziałanie 5.5.2 Inicjatywa JESSICA*</i>					
	EFRR	budżet państwa	budżet JST	wkład prywatny	SUMA RPO WZ
	11 146 416	3 715 472	0	0	14 861 887
Działanie 6.6 Rewitalizacja na obszarze metropolitalnym					
<i>Poddziałanie 6.6.1 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych na obszarze metropolitalnym</i>					
	EFRR	budżet państwa	budżet JST	wkład prywatny	SUMA RPO WZ
kategoria 61	11 440 332	2 018 882	10 094 411	3 364 804	26 918 428
kategoria 78	2 225 400	392 718	1 963 588	654 529	5 236 235
	13 665 732	2 411 600	12 057 999	4 019 333	32 154 664
Działanie 6.6 Rewitalizacja na obszarze metropolitalnym					
<i>Poddziałanie 6.6.2 Inicjatywa JESSICA na obszarze metropolitalnym*</i>					
	EFRR	budżet państwa	budżet JST	wkład prywatny	SUMA RPO WZ
	13 665 732	4 555 244	0	0	18 220 976

* kwoty nie są skorygowane o koszty zarządzania funduszu powierniczego

5. Pomoc publiczna

Od 1 maja 2004 r., w Polsce obowiązują właściwe w zakresie pomocy publicznej przepisy prawa wspólnotowego określające zarówno warunki dopuszczalności pomocy publicznej, jak i zasady jej nadzorowania. W szczególności ocena tego, czy dane wsparcie może być uznane za pomoc publiczną odbywa się w oparciu o przepis art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (TWE), zgodnie z którym wsparcie dla podmiotu prowadzącego działalność gospodarczą podlega przepisom dotyczącym pomocy publicznej, o ile jednocześnie spełnione są następujące przesłanki:

- 1) udzielane jest ono przez państwo, ze środków państwowych lub ich przyznanie przypisywane jest władzy publicznej
- 2) przedsiębiorca uzyskuje przysporzenie na warunkach korzystniejszych od oferowanych na rynku,
- 3) pomoc ma charakter selektywny (uprzywilejowuje określonego lub określonych przedsiębiorców albo produkcję określonych towarów),
- 4) grozi zakłóceniem lub zakłóca konkurencję oraz wpływa na wymianę handlową między państwami członkowskimi UE.

Przepisy w zakresie pomocy publicznej dotyczą wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą bez względu na to, czy przepisy obowiązujące w danym państwie członkowskim przyznają danemu podmiotowi status przedsiębiorcy. Pojęcie przedsiębiorcy/przedsiębiorstwa w prawie wspólnotowym jest rozumiane bardzo szeroko i obejmuje swym zakresem wszystkie kategorie podmiotów zaangażowanych w działalność gospodarczą, niezależnie od formy prawnej tego podmiotu i źródeł jego finansowania. Nie ma znaczenia fakt, iż są to podmioty nie nastawione na osiągnięcie zysku.

Projektując Lokalne Programy Rewitalizacji należy mieć na uwadze, iż na poziomie podprojektów może wystąpić pomoc publiczna. W związku z powyższym podczas tworzenia planu finansowego oraz określania wielkości dofinansowania należy wziąć pod uwagę krajowe oraz wspólnotowe programy pomocowe oraz możliwości do uzyskania poziom wsparcia.

Zgodnie z projektem Rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych pomoc publiczna **w ramach systemu dotacyjnego** będzie mogła być udzielana w celu wspierania rozwoju gospodarczego i społecznego w obrębie obszarów zdegradowanych spełniających co najmniej jedno kryterium określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006.

W celu stwierdzenia spełniania kryteriów określonych w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 należy:

- w przypadku obszarów kryzysowych i popegeerowskich przeprowadzić analizę sytuacji społeczno – gospodarczej i instytucjonalnej zgodnie z przedstawioną w niniejszych wytycznych procedurą,
- w przypadku obszarów powojkowych i przemysłowych należy postąpić zgodnie z procedurą opisaną przy metodologii wyznaczania tego typu obszarów,
- w przypadku obszarów wsparcia mieszkalnictwa należy zastosować się do wydanych „Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa”.

W ramach **Inicjatywy JESSICA** trwają obecnie prace nad projektem rozporządzenia Ministra Rozwoju Regionalnego w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację przez Fundusze Rozwoju Obszarów Miejskich w ramach regionalnych programów operacyjnych.

6. Metodologia tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji powinien być dokumentem o charakterze interdyscyplinarnym. Oznacza to ujęcie wielopłaszczyznowe, wykluczające rewitalizację, jako jedynie działania w dziedzinie infrastruktury. Dokument musi zostać przyjęty uchwałą organu stanowiącego gminy/miasta (rada). Dopuszcza się aktualizację istniejących Lokalnych Programów Rewitalizacji na lata 2004-2006 przy zachowaniu niniejszych wytycznych. Możliwe jest również stosowanie innej nazwy niż Lokalny Program Rewitalizacji.

LPR tworzony jest dla realizacji zadań na zdegradowanych obszarach miejskich, wiejskich, przemysłowych, powojkowych, jak i popegeerowskich.

Lokalny Program Rewitalizacji powinien być tworzony przy współudziale partnerów społeczno-gospodarczych i stanowić istotny wkład w budowę społeczeństwa obywatelskiego, a także przyczynić się do realizacji najistotniejszych celów gminy.

Zasadniczym wymogiem LPR jest wskazanie Projektu Zintegrowanego (PZ), rozumianego, jako sekwencje powiązanych ze sobą działań mających na celu wyprowadzenie danego obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego. PZ powinien składać się z podprojektów infrastrukturalnych i nieinfrastrukturalnych realizowanych przez gminę oraz innych partnerów procesu rewitalizacji, finansowanych ze środków własnych oraz dostępnych środków pomocowych, w tym z RPO WZ. W przypadku, gdy planowana jest realizacja więcej niż jednego Projektu Zintegrowanego, należy określić, który PZ jest priorytetowy (tylko podprojekty wchodzące w zakres priorytetowego PZ będą mogły aplikować o środki z RPO WZ).

Projekt Zintegrowany musi być zlokalizowany na obszarach zdegradowanych możliwych do objęcia wsparciem i stanowić grupę wzajemnie powiązanych projektów realizowanych przez kilka podmiotów.

Uwaga!

LPR jest dokumentem wieloletnim, nietworzonym jedynie na potrzeby RPO WZ. LPR powinien przedstawiać strategię rewitalizacji obszarów zdegradowanych w szerszej perspektywie czasowej, w ramach której uwzględniony jest okres 2007 – 2015.

6.1 Cele LPR

Wyznaczone cele LPR muszą korespondować z ustalonymi problemami rozpoznanymi na etapie diagnozy. Cele należy opisać skwantyfikowanymi wskaźnikami, z określonymi wartościami bazowymi, a także wartościami docelowymi do osiągnięcia w perspektywie nie krótszej, niż do roku 2015. Konstrukcja celów ma wskazywać jednoznacznie, że podejmowane działania infrastrukturalne traktuje się w sposób instrumentalny, jako narzędzie przeciwdziałania negatywnym zjawiskom na obszarze wsparcia, a nie jako stanowiące cel sam w sobie.

Cele LPR muszą odnosić się do sfery społecznej, gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej.

Od uwarunkowań społeczno-gospodarczych danej jednostki samorządu terytorialnego zależy, które elementy będą znajdować się w takim programie. Jednakże, aby LPR z poszczególnych gmin Województwa Zachodniopomorskiego były porównywalne poszczególne dokumenty powinny zawierać poniżej wymienione kwestie.

6.2 Zakres LPR

I. Diagnoza i charakterystyka obecnej sytuacji w gminie

Analiza sytuacji społeczno - gospodarczej

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej na obszarze gminy mająca na celu wyznaczenie obszarów zdegradowanych powinna być przeprowadzona w oparciu o analizę wskaźnikową. Dane niezbędne do przeprowadzenia prac analitycznych powinny pochodzić ze statystyk publicznych, danych gromadzonych przez podmioty publiczne, dokumentów strategicznych i planistycznych, itp. (należy zawrzeć w LPR opis źródeł/metodologię pozyskiwania danych).

Przeprowadzając analizę wskaźnikową należy posłużyć się następującymi kryteriami i wskaźnikami.

Kryterium	Wskaźnik	Objaśnienie
SFERA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA		
Wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia	W1 – Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1000 ludności	Osoby, które zgodnie z Ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z pomocy społecznej.
	W2 – Liczba postępowań eksmisyjnych, orzeczonych eksmisji i wykonanych eksmisji z lokali mieszkalnych na 1000 mieszkańców	Łączna liczba toczących się w sądzie postępowań eksmisyjnych z lokali mieszkalnych, orzeczonych eksmisji oraz wykonanych eksmisji w ciągu roku.
Wysoka stopa długotrwałego bezrobocia	W3 – Stopa długotrwałego bezrobocia	Liczba osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy do liczby osób w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59, mężczyźni 18-64).
Niekorzystne trendy demograficzne	W4 – Wskaźnik obciążenia demograficznego	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym (przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym) przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym.
Niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji	W5 – Wskaźnik wykształcenia osób bezrobotnych	Procentowy udział osób bezrobotnych zarejestrowanych z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zarejestrowanych.
	W6 – Współczynnik skolaryzacji brutto	Relacja liczby osób uczących się na poziomie podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym (niezależnie od wieku) do liczby ludności w wieku 7 – 18 lat. .
Wysoki poziom przestępczości i wykroczeń	W7 – Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Liczba przestępstw stwierdzanych ogółem.
	W8 – Liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców	Liczba stwierdzonych przestępstw i wykroczeń na danym obszarze.
	W9 – Czyny karalne osób nieletnich na 1000 nieletnich	Liczba czynów karalnych popełnionych przez nieletnich, przy czym za nieletniego uważa się osobę, która w chwili popełnienia czynu miała ukończone 13 lat, ale nie ukończyła 17 lat na 1000 nieletnich.
Niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej	W10 – Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 ludności	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców.
	W11 – Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą na 100 ludności	Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, udziałowcy spółek kapitałowych) zamieszkujący dany obszar na 100 mieszkańców.

W celu przeprowadzenia analizy wskaźnikowej należy dokonać następujące działania:

1. Wyznaczyć obszary analityczne. Obszarami tymi mogą być w szczególności: ulice, fragmenty ulic, kwartały, tereny elementarne itp. Obszar analityczny powinien dotyczyć obszaru zamieszkałego. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość nieuwzględniania do dalszej analizy zamieszkałych obszarów analitycznych, na których liczba mieszkańców jest mniejsza niż 0,025% ogólnej liczby mieszkańców gminy/miejscowości dla której prowadzona jest analiza. Łączna liczba mieszkańców zamieszkujących na obszarach analitycznych, które nie zostały uwzględnione przy przeprowadzeniu analizy wskaźnikowej nie może przekroczyć 1% ogólnej liczby mieszkańców

gminy/miejscowości, dla której prowadzona jest analiza. Każdorazowo należy podać liczbę mieszkańców zamieszkujących obszary analityczne, które zostaną wyłączone z analizy wskaźnikowej oraz uzasadnić powód wyłączenia ww. obszarów z analizy. Obszarem analitycznym nie może być obszar całej gminy/miejscowości, bądź jeden budynek.

Na bazie poddanych analizie obszarów analitycznych wyznaczany będzie obszar kryzysowy, na którym realizowane będą działania rewitalizacyjne. Do LPR należy załączyć mapę obrazującą wyznaczone obszary analityczne (w tym obszary zamieszkałe wyłączone z analizy) oraz obszary niezamieszkałe, dla których nie była prowadzona analiza wskaźnikowa.

2. Wybrać co najmniej trzy kryteria odnoszące się do sfery społeczno – gospodarczej i przypisać wybrany wskaźnik.
3. Przygotować tabelę obrazującą dane źródłowe niezbędne do obliczenia wartości wybranych wskaźników. Przykład przedmiotowej tabeli został przedstawiony w załączniku nr 1.
4. Obliczyć wartość wybranych wskaźników dla poszczególnych obszarów analitycznych.
5. Obliczyć wartość średniej arytmetycznej dla poszczególnych wskaźników.
6. Obliczyć odchylenie standardowe dla poszczególnych wskaźników.
7. Wystandaryzować wartości wskaźników. Standaryzacja wskaźników ma na celu umożliwienie dokonania porównywania, interpretacji oraz dalszych operacji na wskaźnikach. Standaryzacja wskaźnika polega na odjęciu od rzeczywistej wartości wskaźnika jego wartości średniej oraz podzielenia tak otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe. W celu dokonania standaryzacji należy obliczyć wartość średniej wskaźnika dla obszarów analitycznych poddawanych analizie (np. przy użyciu funkcji ŚREDNIA programu MS EXCEL) oraz obliczyć odchylenie standardowe (np. przy użyciu funkcji ODCH.STANDARD.POPUL programu MS EXCEL).

Wartość wystandaryzowanych wskaźników pozwala na pokazanie odchyleń od normy, którą stanowi średnia arytmetyczna. Wartości wystandaryzowanych wskaźników mogą przyjmować wartości ujemne oraz dodatnie. Wartości ujemne oznaczają sytuację lepszą niż średnia dla danej gminy/miejscowości, wartości dodatnie oznaczają, że dany obszar analityczny cechuje się gorszą sytuacją społeczną i gospodarczą niż średnia.

8. Obliczyć wskaźnik sumaryczny. Wartości wystandaryzowane wybranych wskaźników należy zsumować. Pozwoli to na wyznaczenie sumarycznego wskaźnika dla każdego z obszarów analitycznych. W przypadku wskaźników o charakterze pozytywnym (symulanta – ich wysoka wartość jest korzystna z punktu widzenia ocenianego zjawiska) należy nadać im wartość ujemną (przemnożyć przez - 1). Pozwoli to na prawidłowe sumowanie oraz interpretacje otrzymanych wyników. Dotyczy to wskaźników:
  - W 6 – Współczynnik skolaryzacji brutto
  - W 10 – Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki,
  - W 11 – Liczba mieszkańców prowadzących działalność gospodarczą na 100 ludności.

Przykładowe obliczenie wskaźnika sumarycznego zostało zaprezentowane w tabeli stanowiącej załącznik nr 1 do niniejszych wytycznych.

9. Na podstawie wartości wyliczonego wskaźnika sumarycznego należy wyselekcjonować obszary analityczne, na których sytuacja jest gorsza niż średnia gminy/miejscowości (obliczona dla poddanych analizie obszarów analitycznych). W tym celu należy oznaczyć wszystkie obszary, dla których wartość wskaźnika sumarycznego jest większa od zera.

W celu lepszego zobrazowania sytuacji społeczno – gospodarczej zaleca się stworzyć skalę degradacji społeczno – gospodarczej. Liczba przedziałów na ww. skali służąca zobrazowaniu sytuacji społeczno – gospodarczej powinna być uzależniona od uwarunkowań danej gminy/miejscowości.

Na bazie obszarów analitycznych, dla których wartość wskaźnika sumarycznego jest większa od zera (sytuacja gorsza niż średnia gminy) należy wyznaczyć obszar kryzysowy, na którym realizowany będzie Projekt Zintegrowany wspierany ze środków RPO WZ.

Analiza sytuacji infrastrukturalnej

W celu uzupełnienia analizy sytuacji społeczno – gospodarczej należy dokonać charakterystyki sytuacji dotyczącej sfery infrastrukturalnej na obszarze gminy/miejscowości. Dokonując analizy sytuacji można posłużyć się analizą wskaźnikową przy użyciu niżej wymienionych kryteriów i wskaźników (sposób dokonania analizy powinien być tożsamy z wyżej nakreślonym sposobem analizy sytuacji społeczno – gospodarczej). Opcjonalnie można dokonać analizy jakościowej polegającej na opisie: sfery mieszkaniowej, przestrzeni publicznych, infrastruktury komunalnej, dostępności komunikacyjnej itp. z odniesieniem się do sytuacji w całej gminie/miejscowości.

Kryteria oraz wskaźniki dotyczące sfery infrastrukturalnej

SFERA INFRASTRUKTURALNA		
Porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego	W12 – Udział budynków bez wodociągu do ogólnej liczby budynków (w %)	Budynek wyposażony w wodociąg – budynek, w którego wnętrzu co najmniej jedno mieszkanie lub części wspólne posiadają dostęp do kranu z wodą bieżącą.
	W13 – Udział budynków wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków (w %)	Liczba budynków mieszkalnych powstałych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków mieszkalnych.
Niski poziom wydajności energetycznej budynków	W14 – Udział budynków poddanych termomodernizacji do ogólnej liczby budynków	Liczba budynków, w których przeprowadzono przedsięwzięcia termomodernizacyjne (w rozumieniu Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów) do ogólnej liczby budynków.
Szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska	W15 – Stężenie SO ₂ w powietrzu	Stężenie SO ₂ na analizowanym obszarze. Wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r. nr 47, poz. 281)
	W16 – Stężenie NO ₂ w powietrzu	Stężenie NO ₂ na analizowanym obszarze. Wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r. nr 47, poz. 281)
	W17 – Stężenie pyłu	Stężenie pyłu zawieszanego PM ₁₀ w powietrzu

	zawieszono PM10 w powietrzu	na analizowanym obszarze. Wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r. nr 47, poz. 281)
	W18 – Stężenie CO w powietrzu	Stężenie CO w powietrzu na analizowanym obszarze. Wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 3 marca 2008 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2008 r. nr 47, poz. 281)
	W19 – Zanieczyszczenie wód	Położenie w granicach analizowanego obszaru wody, której stan zgodnie z „Oceną jakości wód powierzchniowych w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2008 według Rozporządzenia ministra środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych” określony został jako zły.
	W20 – Zanieczyszczenie gleby lub ziemi	Stężenia substancji szkodliwych określone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi (Dz. U. z 2002 r. nr 165, poz. 1359).
Porównywalnie niski poziom wartości nieruchomości	W21 – Udział budynków niemieszkalnych wybudowanych przed rokiem 1989 do ogólnej liczby budynków (w %)	Liczba budynków niemieszkalnych powstałych przed rokiem 1989 w relacji do ogólnej liczby budynków niemieszkalnych.
	W22 – Wartość nieruchomości	Wartość rynkowa nieruchomości określona na podstawie wyceny rzeczoznawcy majątkowego. Wartość ta powinna być niższa od średniej wartości podobnych nieruchomości na terenie gminy/miejscowości.

Podsumowanie dotyczące charakterystyki i diagnozy sytuacji w gminie/miejscowości

Przeprowadzoną analizę wskaźnikową dotyczącą sytuacji społeczno-gospodarczej oraz analizę sytuacji infrastrukturalnej należy uzupełnić opisem i analizą pozostałych aspektów dotyczących sytuacji w gminie/miejscowości (analiza jakościowa). W wyniku powyższych czynności powinna powstać spójna charakterystyka i diagnoza obecnej sytuacji gminy/miejscowości dotycząca następujących elementów:

- 1) Zagospodarowanie przestrzenne:
  - Granice stref ochrony konserwatorskiej.
  - Uwarunkowania ochrony środowiska.
  - Własność gruntów i budynków.
  - Infrastruktura techniczna.

- Identyfikacja problemów.
- 2) Gospodarka:
    - Główni pracodawcy: struktura i trendy.
    - Struktura podstawowych branż gospodarki znajdującej się na terenie miasta.
    - Liczba podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach.
    - Identyfikacja problemów.
  - 3) Sfera społeczna:
    - Struktura demograficzna i społeczna/trendy.
    - Określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji.
    - Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych.
    - Struktura organizacji pozarządowych.
    - Identyfikacja problemów.
  - 4) Tabela z podstawowymi danymi statystycznymi dotyczącymi ww. sektorów.
  - 5) Analiza SWOT.

II. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego gminy i regionu

- 1) Strategia Rozwoju Gminy.
- 2) Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.
- 3) Plany zagospodarowania przestrzennego.
- 4) Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego.
- 5) Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013.
- 6) Dokumenty dotyczące polityk w różnych sektorach społeczno-gospodarczych (jeśli istnieją):
  - mieszkalnictwo,
  - infrastruktura i usługi komunalne,
  - rozwój przedsiębiorczości,
  - gospodarowanie gruntami,
  - ochrona dziedzictwa kulturowego,
  - polityka komunikacji społecznej,
  - polityka transportu,
  - polityka rozwiązywania problemów społecznych.

III. Założenia programu rewitalizacji

Wyznaczenie obszarów kryzysowych

Wytypowanie i delimitacja obszarów kryzysowych, na których prowadzone będą działania rewitalizacyjne powinno nastąpić na podstawie przeprowadzonych analiz (wskaźnikowa analiza

sytuacji społeczno-gospodarczej, analiza sytuacji infrastrukturalnej) oraz przy uwzględnieniu co najmniej następujących czynników i uwarunkowań (analiza jakościowa):

- liczby mieszkańców zamieszkujących dany obszar,
- trendów demograficznych,
- grup społecznych wymagających wsparcia,
- dostępu do infrastruktury publicznej (przedszkola, szkoły, przychodnie lekarskie, domy kultury, kluby sportowe, itp.),
- dostępności komunikacyjnej danego obszaru,
- jakości przestrzeni publicznych,
- jakości sfery mieszkaniowej (stan techniczny budynków, zagęszczenie, struktura własnościowa itp),
- granic stref ochrony konserwatorskiej,
- uwarunkowań ochrony środowiska.

Podkreślić należy, że przy wyznaczaniu obszaru kryzysowego, na którym realizowane będą działania rewitalizacyjne wspierane ze środków RPO WZ, należy wziąć pod uwagę obszary analityczne, na których sytuacja społeczno - gospodarcza jest gorsza niż średnia (wyznaczona zgodnie z metodologią przeprowadzenia analizy wskaźnikowej obszarów analitycznych).

Wybrane w toku powyższych czynności obszary kryzysowe, powinny charakteryzować się wysokim nasileniem zjawisk negatywnych oraz mieć istotne znaczenie z punktu widzenia sytuacji w całej gminie/miejscowości oraz możliwości jej dalszego rozwoju.

Granice obszarów kryzysowych, które objęte zostaną działaniami rewitalizacyjnymi powinny być naniesione na mapy gminy/miejscowości w sposób pozwalający na ich jednoznaczną identyfikację, określenie lokalizacji i zasięgu. Mapy powinny być częścią programu rewitalizacji.

Wyznaczenie obszarów wsparcia mieszkalnictwa

Zgodnie ze wspólnotowymi uregulowaniami prawnymi dotyczącymi funduszy strukturalnych³, wsparcie w zakresie infrastruktury mieszkalnictwa ze środków RPO WZ może być udzielane tylko na obszarach dotkniętych lub zagrożonych degradacją fizyczną i wykluczeniem społecznym. Na potrzeby wyznaczania obszarów wsparcia, na których będzie można realizować działania w zakresie mieszkalnictwa Ministerstwo Rozwoju Regionalnego wydało „Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa”.

---

³W szczególności: pkt. 5 i 6 preambuły Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999; art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Jeżeli w ramach programu rewitalizacji planowane są działania związane z infrastrukturą mieszkaniową współfinansowane ze środków RPO WZ należy wyznaczyć obszary wsparcia w oparciu o ww. Wytyczne.

Należy podkreślić, że projekty w zakresie mieszkalnictwa powinny być komplementarne z innymi projektami/działaniami mającymi na celu rewitalizację danego obszaru - Projekt Zintegrowany. Dlatego też bazą do wyznaczenia obszarów wsparcia powinno być wyznaczenie obszarów kryzysowych, a następnie wyselekcjonowanie obszarów, które spełniać będą kryteria określone w „Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa”.

Wyznaczenie obszarów powojkowych i przemysłowych

Przy wyznaczaniu obszarów powojkowych i przemysłowych, które poddane będą działaniom rewitalizacyjnym należy wziąć pod uwagę definicję obszaru przedstawioną w rozdziale 3. Obszar przemysłowy, na którym będą realizowane projekty objęte zasadami pomocy publicznej współfinansowane ze środków RPO WZ musi spełniać co najmniej jedno kryterium określone w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006. Oznacza to, że na takim obszarze wartość wskaźnika analitycznego określonego w niniejszych wytycznych obrazującego wybrane kryterium z art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 będzie musiała być w przypadku:

- wskaźników W1, W2, W3, W4, W5, W7, W8, W9, W12, W13, W15, W16, W17, W18 oraz W21 wyższa niż średnia wartość wskaźnika dla obszaru gminy/miejscowości,
- wskaźników W6, W10, W11, W14, W22 niższa niż średnia wartość wskaźnika dla obszaru gminy/miejscowości.

W przypadku niżej wymienionych wskaźników, spełnienie kryteriów wymienionych w art. 47 ust. 1 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 będzie można stwierdzić jeżeli:

- wskaźnik W19: w granicach obszaru zdegradowanego położona jest woda, której stan określono jako zły (zgodnie z *Oceną jakości wód powierzchniowych w Województwie Zachodniopomorskim w roku 2008 według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych* wykonanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie),
- wskaźnik W20: w glebie/ziemi na obszarze zdegradowanym zostanie stwierdzone przekroczenie dopuszczalnych stężeń substancji szkodliwych – zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r, w sprawie standardów jakości gleby oraz standardów jakości ziemi.

W LPR należy zawrzeć informacje dotyczące sposobu wyliczenia oraz przedstawić wartości wybranego wskaźnika w odniesieniu do sytuacji w gminie/miejscowości.

Granice obszarów powojkowych/przemysłowych, które objęte zostaną działaniami rewitalizacyjnymi powinny być naniesione na mapy gminy/miejscowości w sposób pozwalający na ich jednoznaczną identyfikację, określenie lokalizacji i zasięgu. Mapy powinny być częścią programu rewitalizacji.

Wyznaczenie obszarów popegeerowskich

Wyznaczenie obszarów popegeerowskich przeznaczonych do rewitalizacji powinno nastąpić w oparciu o cechy tego typu obszarów opisane w rozdziale 3 niniejszych wytycznych. Należy również uwzględnić wnioski z przeprowadzonej dla obszaru gminy/miejscowości analizy sytuacji społeczno-gospodarczej oraz infrastrukturalnej (zgodnie z metodologią opisaną w niniejszych wytycznych).

Uwaga!

Każdy z wybranych obszarów (kryzysowy, powojenny, przemysłowy, popegeerowski) powinien być scharakteryzowany, a jego wybór uzasadniony. Należy odnieść się co najmniej do takich cech jak: liczba mieszkańców, zagospodarowanie przestrzenne, funkcje dominujące na danym obszarze, uwarunkowania rozwojowe. Należy przedstawić i zhierarchizować zidentyfikowane problemy i potrzeby (w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzennej) oraz określić cele i kierunki działań rewitalizacyjnych.

IV. Planowane działania na obszarze zdegradowanym

Wszystkie planowane działania powinny korespondować ze zidentyfikowanymi problemami i potrzebami na obszarach przeznaczonych do rewitalizacji. Każde z działań, przewidzianych do wsparcia w ramach RPO WZ (Poddziałania 5.5.1 i 6.6.1), powinno być częścią Projektu Zintegrowanego i mieć wpływ na przyjęte cele rewitalizacji.

W ramach programu rewitalizacji należy określić Projekt Zintegrowany i przedstawić zaplanowane w jego ramach działania (podprojekty). W przypadku, gdy planowana jest realizacja więcej niż jednego Projektu Zintegrowanego, należy określić, który PZ jest priorytetowy (tylko podprojekty wchodzące w zakres priorytetowego PZ będą mogły aplikować o środki z RPO WZ poddziałanie 5.5.1 i 6.6.1).

W ramach Projektu Zintegrowanego należy zaplanować podprojekty co najmniej z niżej wymienionych dziedzin. W zależności od specyfiki obszaru zdegradowanego i zaplanowanych działań dopuszcza się nieuwzględnienie w ramach PZ którejs z wymienionych dziedzin. Jednakże należy pamiętać, że kompleksowość zaplanowanych podprojektów będzie miała wpływ na ocenę LPR.

1. **Planowane działania przestrzenne** (techniczno-materialne)

Należy określić co najmniej: nazwę planowanego działania, etapy działania wraz z czasem realizacji, oczekiwane rezultaty, instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu, nakłady do poniesienia, źródła finansowania, odniesienie do przyjętych celów działań rewitalizacyjnych, w tym w szczególności:

- a. działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej,

- b. działania dotyczące rozwoju transportu,
- c. działania dotyczące restrukturyzacji przemysłu,
- d. działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych,
- e. działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej,

2. **Planowane działania gospodarcze**

Należy określić co najmniej: nazwę planowanego działania, etapy działania wraz z czasem realizacji, oczekiwane rezultaty, instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu, nakłady do poniesienia, źródła finansowania, odniesienie do przyjętych celów działań rewitalizacyjnych, w tym w szczególności:

- a. działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości,
- b. działania dotyczące rozwoju lokalnych sektorów gospodarki,
- c. działania dotyczące uruchamiania finansowych mechanizmów wsparcia (np. lokalny fundusz poręczeń),
- d. inne działania wynikające z programów pomocowych dotyczące rozwoju MŚP.

3. **Planowane działania społeczne**

Należy określić co najmniej: nazwę planowanego działania, etapy działania wraz z czasem realizacji, oczekiwane rezultaty, instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu, nakłady do poniesienia, źródła finansowania, odniesienie do przyjętych celów działań rewitalizacyjnych, w tym w szczególności:

- a. działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich,
- b. działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu,
- c. działania dotyczące walki z patologiami społecznymi,
- d. działania dotyczące podniesienia bezpieczeństwa,
- e. działania dotyczące tworzenia równych szans,
- f. działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia,
- g. działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezdomności,
- h. działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych,
- i. działania dotyczące wspierania działalności organizacji pozarządowych.

V. Plan finansowy realizacji programu rewitalizacji

W ramach programu należy przedstawić źródła finansowania działań rewitalizacyjnych. W przypadku, gdy planowany jest udział środków zewnętrznych (m. in. dotacje i inne preferencyjne źródła finansowania) należy przedstawić donatorów oraz harmonogram pozyskiwania tego typu wsparcia.

VI. Sposoby monitorowania, oceny i komunikacji społecznej

System monitorowania oparty powinien być o wskaźniki produktu i rezultatu poszczególnych podprojektów oraz Projektów Zintegrowanych. System monitoringu celów LPR powinien uwzględniać co najmniej wskaźniki wykorzystane do przeprowadzenia analizy sytuacji społeczno – gospodarczej i infrastrukturalnej. Należy opisać system pozyskiwania danych, określić harmonogram oraz sposób i uczestników procesu monitorowania i oceny realizacji programu.

Na potrzeby przygotowania, realizacji oraz monitoringu i oceny programu rewitalizacji stworzony powinien zostać system komunikacji, który pozwoliłby na inicjowanie współpracy wszystkich partnerów procesu rewitalizacji (sektor publiczny, pozarządowy, prywatny) oraz skoordynowaną realizację działań rewitalizacyjnych.

VII. Konsultacje społeczne

Lokalny Program Rewitalizacji ma być dokumentem definiującym potrzeby i sposoby rewitalizacji określone przy współdziałaniu jak najszerszego spektrum partnerów. W szczególności możliwość wypowiedzenia się na temat całości zakresu Lokalnego Programu Rewitalizacji powinni mieć mieszkańcy, organizacje społeczne, władze publiczne, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo. Ostateczny kształt programu rewitalizacji nie może być sprzeczny z oczekiwaniami społeczności lokalnej. W związku z powyższym podczas tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji należy przeprowadzić konsultacje społeczne, a raport z konsultacji zamieścić w treści dokumentu lub w formie załącznika.

VIII. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

Do Lokalnego Programu Rewitalizacji należy załączyć stosowne informacje i uzgodnienia związane z przeprowadzeniem strategicznej oceny oddziaływania na środowisko lub dokumenty mówiące o odstąpieniu od tej procedury.

Przeprowadzenie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko jest wymagane, jeśli po uzgodnieniu z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska „...organ opracowujący projekt dokumentu stwierdzi, że wyznacza on ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko i że realizacja postanowień tego dokumentu może spowodować znaczące oddziaływanie na środowisko”.

W związku z tym, iż obowiązek sporządzenia strategicznej oceny stwierdza się na podstawie kwalifikacji zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu oddziaływania na środowisko należy uwzględnić zastrzeżenia KE odnośnie progów ilościowych w przedmiotowym

dokumentacie. Biorąc pod uwagę powyższe, jeśli Lokalny Program Rewitalizacji zawiera przedsięwzięcia ujęte w powyższym Rozporządzeniu oraz znajdujące się w aneksach Dyrektywy, Wnioskodawca powinien zwrócić się do organu ochrony środowiska oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Sanitarnego o wyrażenie opinii o konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. W przypadku, gdy właściwy organ odstąpił od konieczności sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko, do LPR należy załączyć stosowne dokumenty wydane przez organ, zawierające dokładne uzasadnienie takiej decyzji.

Ścieżka przeprowadzenia screeningu:

1. Określenie czy przedsięwzięcie zostało wymienione w art. 46 i art. 47 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.
2. Wystosowanie informacji do organu ochrony środowiska oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej o projekcie dokumentu w celu ustalenia czy dla przedmiotowego dokumentu należy przeprowadzić postępowanie w sprawie oceny oddziaływania na środowisko (screening – art. 48.1-3 o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko) oraz jeśli zostanie stwierdzona potrzeba sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko w jakim zakresie należy ją sporządzić (scoping - art. 53 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).
3. Uzyskanie opinii organów i na tej podstawie podjęcie decyzji o potrzebie lub odstąpieniu od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko – ważne jest odpowiednie uzasadnienie w przedmiotowych dokumentach (art. 48.3 Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).
4. W przypadkach, gdy przeprowadzenie oceny oddziaływania na środowisko jest konieczne, sporządza się prognozę oddziaływania na środowisko i poddaje ją, wraz z projektem Lokalnego Programu Rewitalizacji, opiniowaniu przez organ ochrony środowiska oraz Państwową Inspekcję Sanitarną, zapewniając jednocześnie możliwość udziału społeczeństwa (dział IV Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko Ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko).

7. Podsumowanie

Projektując Lokalny Program Rewitalizacji należy pamiętać o następujących kwestiach:

1. Konieczne jest wyraźne wydzielenie Projektów Zintegrowanych w ramach LPR, które mają być przedmiotem wsparcia w ramach osi priorytetowej 5 i 6. O dofinansowanie w ramach systemu dotacyjnego mogą ubiegać się jedynie Wnioskodawcy, których podprojekty były częścią wybranych przez Instytucję Zarządzającą LPR. Do każdego podprojektu umieszczonego na liście i wskazanego do dofinansowania w ramach RPO WZ należy przygotować matrycę logiczną, której wzór stanowi załącznik nr 2 do niniejszych wytycznych.
2. Projekty dotyczące budowy, przebudowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury publicznej muszą zakładać równy dostęp osób niepełnosprawnych do tej infrastruktury.
3. Przy planowaniu działań odnawiających zaleca się wykazanie rozwiązań innowacyjnych.
4. Należy odwołać się również do celów ekologicznych, jako jednej z polityk horyzontalnych. Każdy wniosek o wsparcie ze środków strukturalnych jakichkolwiek działań musi zawierać informację na temat wpływu danego projektu na środowisko naturalne. Brak odniesienia do aspektów ekologicznych (zrównoważony transport miejski, energooszczędność (termomodernizacje), zmniejszenie transportochłonności przez odpowiednią organizację przestrzeni miejskiej, strefy ograniczenia lub uspokojenia ruchu samochodowego, walka z hałasem, tereny zielone miastach itp.), zwłaszcza przy zagadnieniach planistycznych i przestrzennych, będzie traktowany jako błąd.
5. W diagnozie należy ująć sytuację imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców zamieszkujących daną gminę/miejscowość. Jeżeli będą one miały wpływ na realizację całego procesu rewitalizacji, należy uwzględnić działania zmierzające do przeciwdziałania negatywnym skutkom. W przypadku braku takich działań należy umieścić uzasadnienie.
6. W przypadku wydatków związanych z mieszkalnictwem wsparciu podlegać będą wyłącznie wydatki związane z renowacją/modernizacją budynków mieszkalnych wielorodzinnych oraz udostępnianiem nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrej jakości poprzez renowację i zmianę wykorzystania istniejących budynków stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych. **Budowa nowych obiektów nie będzie podlegać wsparciu.**
7. Obligatoryjne jest odniesienie się do stanu efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych w wyznaczonym obszarze. Jeśli jest on niski, należy przedstawić działania poprawiające ten stan – podprojekty zakładające termomodernizację budynków (termoizolacja lub/oraz wymiana źródeł zaopatrzenia w energię).
8. Przedsięwzięciom infrastrukturalnym powinny towarzyszyć inicjatywy społeczne służące aktywizacji wyznaczonego obszaru. Ich zaniechanie bądź znaczne ograniczenie może skutkować ograniczeniem finansowania LPR ze środków RPO WZ. Przykładowe typy projektów społecznych
  - a. ośrodek doradztwa dla przedsiębiorców,
  - b. zorganizowanie centrum szkoleniowego,
  - c. zorganizowanie dodatkowych zajęć dla uczniów,

- d. kluby środowiskowe z programem socjoterapeutycznym,
- e. itp.

Załącznik nr 1 Przykładowa tabela – analiza sytuacji społeczno - gospodarczej

W kolumnie 15 kolorem czerwonym zaznaczono obszary, na których sytuacja zobrażona wskaźnikiem sumarycznym jest gorsza niż średnia gminy.

Nazwa obszaru	Liczba mieszkańców	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	Liczba mieszkańców w wieku nieprodukcyjnym	Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym	Liczba świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	Liczba przestępstw stwierdzonych	Liczba osób korzystających z zasiłków pomocy społecznej na 1000 ludności	Stopa bezrobocia długotrwalego	Liczba przestępstw na 1000 ludności	Wskaźniki wystandaryzowane			Wskaźnik sumaryczny
											W1s	W3s	W7s	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
								6/2*1000	7/3*100	8/2*1000	(9-16)/19	(10-17)/20	(11-18)/21	12+13+14
Obszar 1	264	109	46	109	5	2	4	19	1,8	15	-0,60	-0,04	-0,09	-0,73
Obszar 2	115	78	25	12	7	7	5	61	9,0	43	1,15	0,47	1,84	3,46
Obszar 3	129	54	21	54	4	0	0	31	0,0	0	-0,10	-0,17	-1,12	-1,39
Obszar 4	50	28	12	10	2	2	3	40	7,1	60	0,28	0,34	2,97	3,58
Obszar 5	434	255	89	90	24	12	11	55	4,7	25	0,92	0,16	0,61	1,69
Obszar 6	509	205	99	205	0	5	1	0	2,4	2	-1,39	0,00	-0,98	-2,38
Obszar 7	698	273	152	273	14	5	10	20	1,8	14	-0,56	-0,04	-0,14	-0,74
Obszar 8	430	171	88	171	24	3	3	56	1,8	7	0,94	-0,04	-0,64	0,25
Obszar 9	129	54	21	54	4	1	4	31	1,9	31	-0,10	-0,04	0,99	0,86
Obszar 10	99	45	32	22	3	0	2	30	0,0	20	-0,13	-0,17	0,26	-0,04
Obszar 11	99	55	23	21	9	1	0	91	1,8	0	2,41	-0,04	-1,12	1,25
Obszar 12	156	95	42	19	0	0	0	0	0,0	0	-1,39	-0,17	-1,12	-2,68
Obszar 13	430	171	88	171	24	6	3	56	3,5	7	0,94	0,08	-0,64	0,37
Obszar 14	676	321	244	111	0	0	0	0	0,0	0	-1,39	-0,17	-1,12	-2,68
Obszar 15	95	45	29	21	1	0	2	11	0,0	21	-0,95	-0,17	0,31	-0,81
								16	17	18				
Średnia arytmetyczna								33	2	16				
								19	20	21				
Odchylenie standardowe								24	14	15				

Załącznik nr 2 Matryca logiczna

Matryca Logiczna projektu		Działanie	Wnioskodawca	
Tytuł projektu				
Adresaci/grupa docelowa		Partnerzy projektu		
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie (kwartał i rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kwartał i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru(kwartał i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
Cel ogólny projektu Określić szerszy/strategiczny cel projektu	Logika interwencji Cel ogólny projektu powinien przyczynić się do realizacji celu/celów RPO/LPR.	Obiektywnie weryfikowalne wskaźniki	Źródła weryfikacji	Założenia/ryzyko
Rezultaty <i>Określić najbardziej konkretne rezultaty do osiągnięcia w krótkim czasie</i>	Nazwa rezultatu Jeżeli to możliwe należy nawiązać do wskaźników rezultatów danego priorytetu i/lub programu. <i>Np. liczba osób zamieszkujących budynek mieszkalny wielorodzinny poddany renowacji</i>	Wartość rezultatu i jednostka miary <i>Jakie wskaźniki pokażą, że rezultat projektu został osiągnięty</i> <i>Np. 54 osoby.</i>	<i>Skąd i kiedy będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników?</i> <i>Np. Spis wg meldunków</i>	<i>Jakie czynniki zewnętrzne muszą zajść w odniesieniu do rezultatów aby doprowadziły one do realizacji założonego celu projektu? Jakie czynniki zewnętrzne mogą utrudnić osiągnięcie założonego celu projektu? Należy włączyć założenia dotyczące współfinansowania oraz działań powiązanych z projektem</i>
Produkty <i>Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu</i>	Nazwa produktu <i>Jakie wskaźniki pokażą, że zakładane produkty zostały wytworzone w wyniku realizacji projektu Jeżeli to możliwe należy nawiązać do wskaźników produktów danego priorytetu</i> <i>Np. powierzchnia budynku mieszkalnego wielorodzinnego poddana renowacji</i>	Wartość produktu i jednostka miary <i>Np. 1000 m²</i>	<i>Skąd będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników?</i> <i>Np. Protokół odbioru</i>	<i>Jakie czynniki zewnętrzne muszą zajść w odniesieniu do produktów aby doprowadziły one do realizacji założonych rezultatów? Jakie czynniki zewnętrzne mogą utrudnić osiągnięcie założonych rezultatów? Należy włączyć założenia dotyczące współfinansowania oraz działań powiązanych z projektem</i>
Zadania <i>Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu</i>	Nazwa zadania	Wydatki/koszty całkowite w PLN		<i>Jakie czynniki zewnętrzne muszą zajść w odniesieniu do działań środków i kosztów, aby doprowadziły one do realizacji założonych produktów? Jak</i>
		Wydatki/koszty kwalifikowane w PLN		

		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN	<i>czynniki zewnętrzne mogą utrudnić osiągnięcie założonych produktów? Należy włączyć założenia dotyczące współfinansowania oraz działań powiązanych z projektem</i>
Sytuacja wyjściowa			
Oznaczenie projektu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Projekt z zakresu mieszkalnictwa 2. Projekt dotyczy zapewnienia zrównoważonego rozwoju oraz poprawy atrakcyjności miasta 3. Projekt dotyczy oferowania usług promujących równość szans i zapobiegających wykluczeniu społecznemu przedstawicieli mniejszości narodowych i etnicznych, uchodźców i imigrantów oraz ludzi młodych 4. Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu przemysłowego 5. Projekt dotyczy zagospodarowania/rekultywacji terenu powojkowego 		